

Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi
Egyetem
Katonai Műszaki Doktori Iskola

Komjáthy László tüzoltó őrnagy:

**Magyarország tűzvédelmi helyzete az EU tagság függvényében, tekintettel a
közigazgatási reform és a tűzvédelmi képzés helyzetére**

című doktori (PhD) értekezésének
szerzői ismertetője

Tudományos vezető:
Dr Grósz Zoltán alezredes
egyetemi docens

I. A kutatási feladat összefoglalása és célkitűzései

A rendszerváltás utáni Magyarország tűzvédelmének komoly változásokkal kellett szembenéznie. A kilencvenes évek elejétől a Belügyminisztérium részéről már érezhető volt az önkormányzatiság felé történő nyitás, ami azt jelentette, hogy a tűzvédelmi törvénnyel, a köztisztviselőként működő önkéntes tűzoltóságok létrehozásával, valamint a hivatásos tűzoltóságok önkormányzatoknak történő átadásával remélte az állam hazánk tűzvédelmét hatékonyabbá tenni.

Az elmúlt tizenöt év azonban nem teljesen váltotta be a tűzvédelmi reform által várt reményeket. A tűzoltóságok feladatai nagymértékben nőttek, eszközeik fejlesztése, létszáma, elhelyezése viszont nem követte kellő mértékben a megnövekedett követelményeket. Az eddig történt változásokat beavatkozó tűzoltóként, majd oktatóként megélve kíváncsian várom, hogyan fog a magyar tűzvédelem az új évezred új kihívásainak megfelelni?

A téma körülhatárolása

Az értekezés anyaggyűjtése és rendszerezése közben lett nyilvánvaló számomra, hogy a dolgozat címében megfogalmazottak mindegyike megérne egy doktori értekezést. Hosszas vívódás után úgy láttam, hogy kétféle megoldás közül választhatok: kiragadok néhány, általam fontosnak és aktuálisnak vélt területet, és azokat igyekszem legjobb tudásom szerint feldolgozni, vagy mindegyik részterülete igyekszem bemutatni a teljesség igénye nélkül. Az előbbit választottam. Úgy gondoltam arról írok, amit nemcsak szakirodalmi kutatómunkával, hanem szakmai gyakorlattal, húszéves tűzoltói tapasztalással is alá tudok támasztani.

Ezért **kutatásom fő célkitűzései** között szerepelt, hogy:

- tanulmányozzam a tűzvédelem helyzetét, szerepét, feladatait,
- kutassam a tűzvédelem szervezeti és irányítási rendszerét, tekintettel a hivatásos önkormányzati tűzoltóság, az önkéntes tűzoltóság szerepére, várható fejlődési irányaira,
- javaslatot tegyek a tűzvédelem területi, helyi szintű hivatásos szervezetének, rendszerének, átalakítására,
- összevessem a jelenlegi magyar tűzoltóképzést Ausztria és Szlovákia képzési rendszerével és javaslatot tenni az esetleges korszerűsítésekre,
- vizsgáljam a közigazgatási régiók kialakításának hatását a tűzvédelemre.

A kutatás során használt módszerek:

A kutatás során törekedtem a kapcsolódó szakirodalom, jogszabályok és egyéb dokumentumok feldolgozására, rendszerezésére, a témával kapcsolatos tudományos publikációk elemzésére, a határ menti területek tűzoltóságainak együttműködési lehetőségeinek vizsgálatára. Igyekeztem a meglévő problémákra rávilágítani, majd ezekre megoldásként újszerű és egyéni megoldásokat kidolgozni.

Kutatásaim alapjául szolgáltak a vizsgált és más EU országokban tett szakmai útjaim, melyek tapasztalatait feldolgoztam és publikáltam.

Felhasználtam továbbá az írott és elektronikus formában megjelent cikkeket, tanulmányokat, valamint a hazai és a külföldi konferenciákon és előadásokon elhangzottakat. Konzultációkat folytattam a vizsgált szakterület hazai és a kutató országokban a téma képviselőivel. Elméleti és gyakorlati tapasztalatokra tettem szert hazai és nemzetközi gyakorlatok során, melyeket fel is használtam értekezésemben.

II. Az elvégzett vizsgálatok rövid leírása, levonható következtetések

Értekezésem első fejezetében áttekintettem hazánk tűzvédelmének mai napig is tartófejlődését, a tűzoltóságok fajtáit, feladataikat. Működésükkel kapcsolatosan megállapítottam, hogy Magyarország tűzvédelméért felelős egységek száma kevés. A tüzesetekhez átlagosan 25 perc vonulási idő alatt érnek ki a vonuló tűzoltó gépjárművek. Az unión belül 12-15 perc az átlag vonulási idő, ezt kell elérnie a magyar tűzoltóságoknak is. A szembetűnő különbség okai között szerepel az is, hogy az utóbbi 50 évben a tűzoltásra képes tűzoltóságok száma 1/5-dére csökkent; jelenleg összesen 142 tűzoltóság védi Magyarország 3090 települését, melyek többsége hivatásos önkormányzati tűzoltó.

A rendszerváltás óta sem az állam, sem az önkormányzatok nem tudtak e téren pozitív irányú változást elérni, hiszen a tűz elleni védekezést csak a hivatásos tűzoltóságokkal rendelkező önkormányzatoknak tette a törvény kötelezővé.

A második fejezetben Ausztria tűzvédelmét, az alapvetően önkéntességre épülő tűzvédelem szereplőit, kiképzésük rendszerét vizsgáltam. Az osztrák rendszer alapjaiban eltér a miénktől, hiszen hazánkkal ellentétben náluk csak az ország hat nagyvárosa alkalmaz fizetett tűzoltókat. A települések önkormányzatai az osztrák Alkotmány értelmében közigazgatási területük tűzvédelméről kötelesek gondoskodni, tűzoltóságot működtetni. Ez a települések döntő részénél önkéntes tűzoltóságot jelent. Elgondolkodtató, hogy a legkisebb osztrák tartományban közel annyi önkéntes tűzoltó van, mint nálunk hivatásos.

Ausztriában az esetleges katasztrófák felszámolására nem hoztak létre külön szervezetet, - lásd. Magyarország - hanem a tűzoltóságok feladatkörét bővítették vele

Az önkéntes és a hivatásos tűzoltók minél jobb felkészítése érdekében tartományonként tűzoltó iskolákat működtetnek. A mindenki számára kötelező alapképzés után a tűzoltók felkészítése betöltendő beosztásoknak megfelelően történik. Az osztrák képzés hatékonyabb, gyakorlatiasabb és költségtakarékosabb is a miénknél, mert rövidebb időre vonja el a dolgozókat a munkahelyükről.

Értekezésem harmadik fejezetében a Szlovák Köztársaság tűzvédelmét és tűzoltóságait vizsgáltam, mert 1945 után északi szomszédunk tűzvédelme is közel ugyanazokat a változásokat szenvedte el, mint hazánk. Szlovákia tűzvédelme a Csehszlovák Köztársaság szétválása után átszervezésre került. Az új tűzvédelmi szervezet munkáját a Tűzoltási és Mentési Testület Elnöksége irányítja. Szlovákia hivatásos tűzoltói állami alkalmazottak. Valamennyiük számára kötelező az alapfokú tűzoltó tanfolyam elvégzése, ahol alapszinten ismerkednek meg a szakmával.

A tanfolyam sikeres elvégzése után alkalmassá válnak parancsnoki irányítás mellett tűzoltásra, műszaki mentésre. A 24/48 órás szolgálati rendszerben dolgozó beavatkozók szolgálatszervezését jelentősen nehezíti a szűk állomány, melyet az állam nem létszámemeléssel, hanem adminisztratív eszközökkel igyekszik megoldani.

A Szlovák Köztársaság Önkéntes Tűzoltósága jelenleg 98.000 tagot számlál. Az önkéntesek feladata ellátni a községi tűzvédelmi, tűzmegelezési feladatokat, továbbá együttműködni a tűzvédelem állami szintű szervezeteivel, a hivatásos tűzoltóságokkal. A Szlovák Önkéntes Tűzoltóság tagjai kiképzését saját oktatási intézményében hajtja végre. Az utánpótlást pedig ifjúsági tűzoltók kiképzésével biztosítják.

Meg kell említeni, hogy Szlovákiában sem hoztak létre a katasztrófák elhárítására külön szervezetet, hanem a feladatot a tűzoltóság elsődleges beavatkozási tevékenységi körébe sorolták.

A negyedik fejezetben a magyar tűzvédelem fejlesztési lehetőségeit ismertettem. Megállapítottam, hogy a hiszen összesen működő tűzoltóságok nem tudják biztosítani minden településre a gyors kiérkezést. Véleményem szerint a tüzesetek döntő többsége a tűz keletkezésének első 15 percében jó eséllyel és kevés kárral felszámolható lenne. Ezért szükséges a tűzoltóságok bővítése, fejlesztése. Első lépésben a 15 perces kiérkezési időt célszerű megvalósítandó célként kitűzni.

A szintidőn kívül rekedt települések védelmét kihelyezett őrsök létesítésével és működtetésével, köztestületi önkéntes tűzoltóságok felállításával, önkéntes tűzoltó egyesületek megerősítésével lehetne megoldani, amihez nagyban hozzájárulna, ha a tűzoltási kötelezettséget kiterjesztenék minden településre. Célszerűnek tartanám közös mentő-tűzoltó állomások közös működtetését is, mert a közös informatikai, elhelyezési rendszer a működésben jelentős költségmegtakarítást eredményezne.

A tűzvédelem megerősítésének érdekében szükségesnek tartom átalakítani a jelenlegi szervezeti és irányítási struktúrát. Az állam polgári védelmi, katasztrófavédelmi feladatait lássa el a katasztrófavédelem, a tűzvédelmi feladatokat pedig a tűzoltóságok, mint önkormányzati szervek.

A tűzoltás, műszaki mentés során a határokon átnyúló, kétoldali segítségnyújtás érdekében a határmenti tűzoltóságok kössenek együttműködési megállapodást, tartsanak napi kapcsolatot.

Értekezésem ötödik fejezetében a várható közigazgatási reform tűzvédelmet is érintő lehetséges hatásait vizsgáltam. Az Európai Unió egységes terület, statisztikai osztályozási rendszeréhez igazodva hazánk olyan struktúrát alakított ki, amelynek keretében az ország és a több mint 3.000 közigazgatási egységből álló települési szint között a meglévő megyerendszer mellett 7 területi egységből álló regionális és 150 területi egységből álló kistérségi, nem közigazgatási területi szint jött létre. A kistérségi szinten is működő állami szervek többségét regionális, vagy megyei szintű államigazgatás meghatározott területre kiterjedő, illetékességgel rendelkező városi, körzeti egységek alkotják. Ilyenek például a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok. Ilyenek lehetnek az általam javasolt kihelyezett őrsök is.

A régiós struktúrák változtatása, kialakítása abban az esetben is szükséges lenne, ha a területi önkormányzati rendszer kerete a megye marad. Ha azonban a megyei önkormányzatok helyett regionális önkormányzatok alakulnak, akkor ehhez a regionális önkormányzati térszerkezethez kell igazítani a dekoncentrált szervezetrendszer területi struktúráját is. A regionalizáció irányába történő elmozdulást jelzi, hogy a megyei struktúra változatlan fenntartása mellett sor került egyes megyei illetékességű szervek felruházása olyan feladatokkal, amelyek ellátása több megyére is kiterjed. A tűzvédelem szintjén ilyen például a Regionális Műszaki Mentőbázisok kialakítása a tűzoltóságok jelenlegi illetékességi területén.

A hatodik fejezetben vizsgáltam hazánk tűzoltóinak képzését. Összehasonlítva Ausztriában és Szlovákiában tapasztaltakkal arra a következtetésre jutottam, hogy mindkét országban a tűzvédelmi felkészítésre helyezik a fő hangsúly, a katasztrófa elhárítással kapcsolatos felkészítés továbbképzések formájában történik. A tűzvédelmi képzéseken a hallgatók gyakorlati oktatásán van a fő hangsúly (70 %). Hazánkban ez az arány 40%.

Mint új tagországnak, hazánknak a tűzvédelmi képzés területén is igazodnia kellene az Unió normákhöz. Ezért javaslom a tűzvédelmi, katasztrófa védelmi/polgári védelmi szakma és képzés szétválasztását. A katasztrófavédelmi képzés posztgraduális képzés keretében épüljön a tűzoltó és polgári védelmi szakmákra. A diplomás átképzés (szervező) alapfeltételei között jelenjen meg a tűzoltó szakképesítő elvégzése. Az önkéntes tűzoltóságok tagjait pedig az alapképzésen túl adott beosztások ellátására kellene felkészíteni. Ezek megvalósításához szükség van olyan gyakorlati helyszínre, ami közel van az Oktatási Központ objektumához. Kiváló gyakorlati helyszín lehetne valamelyik elhagyatottan álló volt szovjet vagy magyar

katonai bázis, ahol Uniós forrásokra támaszkodva meg lehetne valósítani a magyar tűzoltók régi vágyát, egy ideális tűzoltó gyakorlóbázist.

III. A tudományos eredmények összefoglalása, ajánlások

Az anyaggyűjtés és az értekezés megírása során ösztönzőleg hatott rám az a tény, hogy az általam választott téma napjainkban igencsak aktuális és a közeli jövőben is kiemelt fontosságú lesz, hiszen hazánkban a tűzoltóság - mint kiemelt közfeladatot ellátó önkormányzati szervezet - az egyedüli olyan szervezet, amely bármikor képes a jelzéstől számított kettő percen belül elindulni az esemény színhelyére. Ahhoz, hogy feladatait olyan szinten tudja elvégezni, amely megfelel a mai kor követelményeinek, újra kell gondolni a szervezet fejlesztésének lehetőségeit, hatékony és gazdaságos működtetésének lehetséges alternatíváit.

A szervezett magyar tűzoltóság több, mint százharminc éves fennállása során már bizonyította tudását és erre a speciális tudásra egyre többször és egyre gyorsabban van szükség. Az évi több mint ötvenezer riasztás azt sugallja, hogy ennek a nagy múlttal rendelkező szervezetnek nagy jövője is lehet, ha a műszaki-technikai fejlesztés mellett a beavatkozók tudása is gyarapszik.

Mindezek alapján értekezésemben áttekintettem a magyar tűzoltóság jelenlegi helyzetét, szerepét, feladatait. Kutattam a magyar tűzvédelem szervezeti és irányítási rendszerét, várható fejlődési irányait, javaslatot tettem a szervezet, a rendszer átalakítására. Vizsgáltam a várható közigazgatási régiók kialakításának hatását a tűzvédelemre.

Összevettem a jelenlegi tűzoltóképzést Ausztria és Szlovákia képzési rendszerével és javaslatot tettem a korszerűsítésre.

Értekezésem alapján kérem tudományos eredményként elfogadni, hogy:

1. Kidolgoztam egyféle irányítási modellt a hazai tűzvédelemre vonatkozóan, amely a várható közigazgatási reformra való tekintettel országos és régiós irányítási rendszeren alapul.
2. A határmenti tűzvédelmi feladatokra vonatkozó elemzésem alapján bizonyítottam, hogy az általam vizsgált országokkal - Szlovákia, Ausztria - a regionális együttműködés helyi szinten valósuljon meg a tűzoltás, műszaki mentés területén, melynek ki kell terjednie a jelzésre, a riasztásra, a kölcsönös tájékoztatásra és a valós segítségnyújtásra. Igazoltam, hogy a tűz elleni védekezés önállóan is beilleszthető a nemzetközi integrációs folyamatokba, a nemzetközi együttműködés keretében pedig kiemelt jelentősége van a térségi tűzvédelemnek.
3. Kimutattam annak célszerűségét, hogy a várható közigazgatás reformja során a régiókban a tűzvédelmi igazgatást a régiós tűzoltószövetségek, a helyi szintű tűzvédelmi igazgatást a területi tűzoltószövetségek lássák el, mert ezzel a tűzvédelmi követelménytámasztás és érvényesítés egységessé, következetessé válna.
4. Kimutattam, hogy a jelenlegi képzési rendszerből kiindulva a hatékonyság érdekében célszerű önálló tűzvédelmi polgári védelmi képzésre áttérni és kiegészítő ismeretekkel a katasztrófavédelmi képzést továbbfolytatni.

Ajánlások

Az úgynevezett hatásköri és az önkormányzati törvény előnytelenül osztotta meg a tűzvédelmi kötelezettségek körét, amelynek következtében nem tud érvényesülni egyenlő mértékben az állampolgárok biztonsága, a biztonságos életfeltételekhez való joga. Ezért javaslom, hogy jogszabálmódosítást követően a tűzvédelem legyen az önkormányzatok kötelező közszolgálati feladata, amely alapját képezheti a magyar tűzvédelem településcentrikus kialakításának.

A határmenti együttműködés kutatásának eredményeképpen arra a következtetésre jutottam, hogy az Unió belső határok közelében lévő tűzoltóságok együttműködése elengedhetetlen a szükséges és elégséges tűzvédelem biztosításához. Ennek megvalósulása érdekében javaslom felülvizsgálni a meglévő együttműködési megállapodásokat, illetve a szükséges mértékben kezdeményezni azok kialakítását.

Értekezésem alapját képezheti több jogszabály módosításának, illetve belső szabályozók kidolgozásának.

Az értekezésem alapul szolgálhat a tűzoltóság tervezett létszámfejlesztéséhez.

Az értekezésemben megfogalmazottak alapján javaslom, hogy a tűzoltóság fejlesztési programjában vegyék figyelembe a diszlokációra tett javaslataimat.

További kutatást igénylő irányvonalak

Jogi és gazdasági szakértők bevonásával javaslom áttekinteni a tűzoltóság jelenlegi finanszírozási rendszerét, tekintettel a műszaki-technikai fejlesztésekre fordítható pénzeszközök, pályázatok, lehetőségek vonatkozásában, mivel kutatásom során arra a következtetésre jutottam, hogy a jelenlegi finanszírozási rendszer indokolatlanul nagy terheket ró a tűzvédelem területén mind az állami, mind az önkormányzati oldalra.

A kutatási eredmények várható gyakorlati alkalmazása

Amennyiben az értekezésemben megfogalmazottak legalább részben megvalósulnak, ez a magyar tűzvédelem számára a következő előnyökkel járhat:

- a tűzvédelmi kötelezettség kiterjesztése és finanszírozása új lendületet adhat az önkéntes köztisztviselési tűzoltóságok alakulásának és működésének
- a várható közigazgatási reform a tűzoltóságok szakmai irányítására és gazdaságosabb működtetésükre is hatással lehet
- a tűzoltóságok hosszútávú műszaki, technikai fejlesztésével a tűz elleni védekezés hatékonysága és az állampolgárok biztonsága növekedni fog.
- a határok menti tűzvédelmi együttműködés lendületet adhat hazánk Európai Unióba történő beilleszkedésének.

IV. Az értekezés témájával kapcsolatos publikációim jegyzéke

1. Komjáthy László-Grósz Zoltán: Veszélyes anyagok szállítása közúton. Új Honvédségi Szemle 2003. LVIII. évfolyam 11. szám.
2. Komjáthy László: A kismartoni tartományi tűzoltóiskola. Tűzvédelem 2004, CXXVII. évfolyam 10. szám.
3. Komjáthy László: Veszélyes anyagok közúton. Fúrás-robbantástechnika konferencia előadásai könyv 120-121. oldal. Miskolci Egyetem, 2004.
4. Komjáthy László: Ausztria tűzvédelme. Tűzvédelem CXXVIII. évfolyam 8. szám, 13-15. oldal.
5. Komjáthy László: Tűzoltóképzés Ausztriában. Tűzvédelem CXXVIII. évfolyam 8. szám, 12-13. oldal.
6. Komjáthy László: Szlovákia tűzvédelme. Tűzvédelem CXVIII. évfolyam 9. szám, oldal.
7. Alkotói közösség-Komjáthy László: Tűzoltási-és katasztrófavédelmi ismeretek. BM KOK Tanintézeti jegyzet, 2003, 179-181. oldal
8. László Komjáthy –Zoltán Grósz: Road transportation of dangerous goods. AARMS 4. kötet, 1. szám, megjelenés előtt.
9. Komjáthy László: A tűzoltói beavatkozás tárgyi feltételei. Tűzvédelem CXXVII. évfolyam, 10. szám, 12-13. oldal.
10. Komjáthy László: Veszélyes anyagok közúti szállítása. Konferencia előadás, Miskolci Egyetem 2004, 117-122. oldal.
11. Dr Zoltán Grósz-László Komjáthy: Preprava nebezpečnych nákladov v Madarsku. ARPOS 2005, 12-13. oldal.

V. Szakmai, tudományos önéletrajz

1985	Az Állami Tűzoltóság hivatásos tagja lettem, mint beosztott tűzoltó az Encsi Tűzoltóparancsnokságon.
1989-97	Technikai- Anyagi- Pénzügyi előadóként az egység gazdasági vezetője voltam.
1995	Jó eredménnyel elvégeztem a Gödöllői Agrár Tudományegyetem Mezőgazdasági Főiskolai Kar Gazdasági mérnöki szakát. A diploma után hadnaggyá léptettek elő.
1996	Elvégeztem a BM TOP TKI tűzoltó tiszti átképzőjét, amely felsőfokú tűzvédelmi képesítést eredményezett.
1997	A BM TOP Tűzvédelmi Kiképző Intézet Tűzoltási és Mentési Szakcsoportjánál kiemelt főtanár beosztásba kerültem.
1998	Középfokú „A” típusú szlovák nyelvvizsgát tettem.
1999-2002	A ZMNE VSzTK Védelmi Igazgatási szakán folytattam tanulmányokat, majd kiváló eredménnyel végeztem.

- 2000 Sikeres felsőfokú, katonai szakanyaggal bővített „C” típusú szlovák nyelvvizsgát tettem.
- 2001 Sikeresen elvégeztem a Rendőrtiszti Főiskola Rendészeti Vezetőképző, Továbbképző és Kutatóintézet által szervezett tanfolyamot és eredményes rendészeti szakvizsgát tettem.
- 2002 Felvételt nyertem a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem 3 éves levelező doktori (PhD) képzésére.
- 2003 Sikeres középfokú, katonai szakanyaggal bővített „C” típusú orosz nyelvvizsgát tettem.
- 2004- Külső óraadó tanárként a Tűzoltás-műszaki mentés tantárgyat oktatom a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen.
- 2004- Meghívott előadóként tanítok a Szlovák Köztársaság Zvolen, Műszaki Egyetem, Faipari Fakultás, Tűzvédelmi Szakán.

Budapest, 2005. szeptember 5.